

ՄԱՐԿ

ՏԵԼԵԳՐԱԳՐԱԿԻ ՏՈՐԻ

ՏԵԼԵԳՐԱԳՐԱԿԻ ՏՈՐԻ

ՏԵԼԵԳՐԱԳՐԱԿԻ ՏՈՐԻ

ՏԵԼԵԳՐԱԳՐԱԿԻ ՏՈՐԻ

ՏԵԼԵԳՐԱԳՐԱԿԻ ՏՈՐԻ

ՏԵԼԵԳՐԱԳՐԱԿԻ ՏՈՐԻ

ՏԵԼԵԳՐԱԳՐԱԿԻ ՏՈՐԻ

ՏԵԼԵԳՐԱԳՐԱԿԻ ՏՈՐԻ

ՏԵԼԵԳՐԱԳՐԱԿԻ ՏՈՐԻ

ՏԵԼԵԳՐԱԳՐԱԿԻ ՏՈՐԻ

ՏԵԼԵԳՐԱԳՐԱԿԻ ՏՈՐԻ

ՏԵԼԵԳՐԱԳՐԱԿԻ ՏՈՐԻ

ՏԵԼԵԳՐԱԳՐԱԿԻ ՏՈՐԻ

ՏԵԼԵԳՐԱԳՐԱԿԻ ՏՈՐԻ

ՏԵԼԵԳՐԱԳՐԱԿԻ ՏՈՐԻ

կան յատկութիւնները լուսաւորութեան միջոցով, ունի զօրեղ ինտելիգենցիա միացած տնտեսական ոյժի հետ,—այդ տեսակ ազդ կարող է հեշտութեամբ մտցնել իր քաղաքակրթութիւնը և իր շնչապատող ցեղերի մէջ:

Թող մտածեն այդ ճշմարտութեան վրա Թիւրքիայի հայերը, թող հասկանան որ Փոքր-Ասիայի և Հայաստանի հայերի կոչումն է՝ քաղաքակրթելով և իրանց միջեց իրանց սեփական զօրեղ ինտելիգենցիա կազմելով, յետ մղել ազգին ամօթ բերող, մինչև այժմ ազգը ներկայացնող հարստահարողներին. թող աշխատեն գերմանացիների նման մտցնել հայոց քաղաքակրթութեան լայն իրանց շնչապատող կրթակարգի ցեղերի մէջ:

Գ. Ա.

ՆՆՐԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆՆՐԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեզ գրում են ԱԼԵՔՍԱՆԴՐՈՎՈՒՅՏ հետեւեալը. «Սփորդաց զարոյցի համար դեռ ես առն չեմ վարձել: Նախկին զարոյցը վարձով է տրված գեղատանը, որ այստեղի աղաներից մէկին է պատկանում: Եղանակը բաւական լաւ է: Առաւօտ և երեկոյ փոքր ցուրտ է: Լինում, Գրեթէ ամեն գիշեր անձրև է գալիս»:

ՂԱՐՍԻՑ մեզ հաղորդում են, որ սեպտեմբերի 2-ին այնտեղ հասել են 1000 աշակերտացի ըն-

դ չէ ճանաչում, երբ նա դեռ ես ոչինչով չէ յայտնվել, երբ նա դեռ չէ զօրք եկել իր նեղ, սահմանափակ, բնական, նահապետական շրջանից: Հայ աղիւիւր ապրում է իր ծնողների մօտ, գիտէ որ պէտք է աշխատի պատկել մի մարդու հետ,—մի և նոյն է ում հետ,—պէտք է աշխատի այնպիսի մարդու գնալ, որ փող ունենայ, կամ շատարակական գրութիւն ունենայ և երբ վերջապէս պատկելում է մի մարդու հետ, որին բոլորովին չէ սիրում, դառնում է կին և մայր, նա պատուաստում է նոյն նեղ գործնական մարդը և իր նոր սերունդին: Ահա հայ կնոջ ամբողջ կեանքը...

Եւ որովհետեւ թէ հայ կնոջ և թէ հայ մարդը հասկացողութիւն էլ չունեն թէ ինչ բան է սէրը, այդ պատճառով հայոց հասարակութեան մէջ տիրապետում է սուտ ամօթ և սուտ բարոյականութիւն: Երբ որ մեզանում տեսնում են որ մի մարդ և մի կին չուտ չուտ միմեանց հետ տեսնվում են, անպատճառ ասում են՝ այդ մարդը այդ կնոջ սիրելին է, կամ էլ թէ մի աղջկայ առաջարկում էր մի պարագայում մի վարձարանի, մի գրախնութի, մի խմորագործի, մի առեւտրական տան մէջ,—աղջիկը իսկոյն մրտաձուլ է՝ «ինչ կանոն իմ մասին կանոն որ ես նրա համար եմ պարագայում որովհետ որ սորա կամ նորա հետ պատկելում Հայ աղջիկը չէ կարող հասկանալ որ այդ ինչ կամ այն ինչ մարդու հետ չէ կարելի պատկել, այլ միայն այն մարդու հետ որին սիրում ես:

Այլոց բացակայութիւնը մի հասարակութեան մէջ ապացոյց է այն հասարակութեան մէջ քաղաքակրթութեան բացակայութեան: Մեր կնոջ հերոսութիւն է, ասում եմ, իսկ կնոջ հերոսութիւնը հերոսացում է և մարդուն: Իսկ մեր նիւթագործ, ողորմելի, նախանձառ հայ հասարակութեան մէջ չը կան հերոսներ... Ուրեմն մեր ազգը միայն այն ժամանակ փրկված կը լինի, երբ հայուհին կըմբռնի թէ ինչ բան է սէրը, երբ հայուհին կը սիրէ:

տանիքներ Ղարսի և նրա շրջակայքում բնակվելու համար:

Մեզ գրում են ՂԱՐՍԻՑ, որ տեղական հասարակութիւնը աշխատում է բարեկարգել ուսումնարանը, որի համար արդէն բնորոշ են հոգաբարձուներ, վարձված են կրօնի, հայոց լեզուի և ուսաց լեզուի ուսուցիչներ:

Մեզ գրում են ԵՐԵՒԱՆԻՑ. «Թատրոնական բեմը բոլորովին պատրաստ է: Այժմ մնում է, որ տեղական երիտասարդները աշխատեն և մի կանոնաւոր խումբ կազմեն: Պ. Ա. Գուլամիրեանը ընծայել է Թատրոնին իր մօտ եղած բոլոր զգեստները»:

Ներսիսեան Հայոց Ազգային-Հոգեւոր դպրոցի հոգաբարձութիւնը հրաւիրում է ցանկացողներին յանձն առնել տալ զարոյցի որդեգրներին կրօնիկներ: Այս մասին նշանակած է ամուրդ (առանց կրկնաճրկի) հոգաբարձական խորհրդարանում սեպտ. ամսին 27-ին, երեկոյան 8 ժամին: Պայմանների մասին կարելի է տեղեկանալ զարոյցի դիւանատան մէջ ամեն օր, բացի կիրակիցից և տօներից, ցերեկվայ 10-ից մինչև 12 ժամ:

ԱՐՏԱՐԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՒՐԿԻԱ

«Polit. Corresp.» լրագրի թղթակիցը գրում է Կ. Պոլսից հետեւեալը:

«Վերջին օրերում Գալատայի Ֆինանսական և առեւտրական աշխարհը սաստիկ յուզված էր: Լուր տարածվեցաւ, որ Յուսուստանի և Բ. Դրան մէջ եղած յարաբերութիւնները վճռողական պատկեր են ստացել: Այսպիսի լուր տարածվելու պատճառը հետեւին էր. երկուշաբթի օրը, սեպտեմբերի 2-ին յունաց դեսպան Կունդուրլուօսի այցելեց Սալֆէա-փաշային և յիշեցրեց նրան, որ յունաց կառավարութիւնը Պաշտօն հրաւիրել է Բ. Պոլսը սահմանները որոշող մասնագործող անդամներ նշանակել և որ իրան, Կունդուրլուօ-

Այժմ հասկանում ես, երեսնցի բարեկամ, ինչի հայ ֆեիխաթիստը երբեք չէ խօսում կանանց վրա, ինչի հայերը չունեն պօզիւր, բանաստեղծութիւն, վկայաստութիւն, բռնան, թատրոն, դրամա, կոմիկիա,—որովհետեւ չունեն սէր: Իսկ սէր չունեն, որովհետեւ չունեն կին:

Սէրը սոսկազգործող ոյժ է: Այնք սիրելով վարձարանում է մարդուն: Մարդը, լինի նա փաստաբան, գինուորական, գրաւական, երկրագործ, գրող, արտեստաւոր, արհեստագէտ, առեւտրական և այլն, գտնելով իր ամենաբարձր վարձարանութիւնը կնոջ սիրով մէջ, աւելի էլ ոգեւորվում է դէպի իր արհեստը, գիտութիւնը, պարագայում, մասնագիտութիւնը, ասում է աւելի առաջադիմութիւններ, աշխատում է իր նմանների հետ մրցել և աշխատել սիրոյ հետեանքը լինում է մարդկային հասարակութեան առաջագիմութիւն: Սէրը, ուրեմն ոչ թէ միայն անհատի համար սոսկազգործող ոյժ է, բայց ընդհանրապէս հասարակական գործիչ է:

Այժմ թողնելով հայոց հասարակութեան համար այդ դեռ ես տարածում ինչիցը անցնեմ, ինչպէս ասում են պարլամենտներում, օրակարգին, այսինքն մեր չնչին, սուբրեայ խնդիրներին:

Ինչով վերջացաւ հայոց խնդիրը: Սրբազան Խորհիւ Եւրո-Բէյ տեսնելով որ հայոց ազգը ոչինչ չէ ստացել, աշխատում է ինքն զան մի բան ստանալ և պահանջում է Լուսինեաների ժառանգութիւնը:

Ինչով վ. Հայոց Թիֆլիսի Ներսիսեան դպրոցի խնդիրը: Միջոցով Մանդլինեանց տեսնելով որ հոգաբարձութիւնը յօժար չէ աքսորել զբարոյցի իր թշնամի վարձարաններին, համաձայնվում է Թեոդ. դպրոցում և ինչպէս ասում են, համաձայնվում է միջոց անգամ ձեռք վեր գալ և իշի վրա նստել տեսչութիւնը թողած նա ընդունում է նոյն դպրոցի պատրաստական դաստան վարձարանի տեղը: Այդպէս արել են

տիսին յանձնված է վճարողան և վերջնական պատասխան պահանջել: Եթէ յունաց կառավարութիւնը այդ պատասխանը չը ստանայ մինչև ուրբաթ, սեպտեմբերի 6-ը, նա ստիպված կը լինի դիմել պետութիւնների միջնորդութեանը: Մեծ վեղեր Սալֆէա-փաշա ժպտով պատասխանել է, որ յունաց դեսպան պ. Կունդուրլուօսի պէտք է վաղուց յայտնի լինեն Բ. Դրան տրամադրութիւնը և հայեցքները, որոնց նա այդքան շուտ չէ կարող փոխել: Բայց որ ինքն իր կողմից այնու ամենայնիւ կը յայտնէ սուլթանին դեսպանի պահանջը: Հասկանալի է, որ Բ. Դուռը կը լռէ և մինչև ուրբաթ ոչինչ պատասխան չի տալ, կամ կը կրկնէ իր նախկին պատասխանը: Ի հարկէ յոյները շուտով չեն վճիռ պատերազմ յայտնել Թիւրքիային: Մեծ վեղերը իր խօսակցութեան ժամանակ յունաց դեսպանի հետ զանգառվեց նրան, որ յունաց հիւպատոսների գործակալները Եպիրոսում գրգռում են մահմետական բեզերին դէպի ապստամբութիւն: Մինչդեռ Մակեդոնիայում չեն երևում յոյների ապստամբութեան նշոյլներ, մահմետականների ապստամբութիւնը այդ երկրում, այստեղ ստացված լուրերի համեմատ, շատ հաւանական է: Վերջինս միութիւնը վերջին ժամանակներում բաւական զօրեղացել է: Մօտ 130,000 ալբանիացիներ Մարտինի ձեռի հրացաններով զինաւորված Բ. Դրան հրամանին են սպասում, որ յարձակվեն ցոյց տաւած թշնամու վրա: Այդ միութիւնը բաւական օգնութիւն հասցրեց Բոսնիայի ապստամբութեան և այժմ ունի 29 թնդանօթներ, որոնց նա Խաֆիզ-փաշայի գլխավորութեամբ փախցրել է Սերաիվոյ: Այս երկրում գնեցաւ, ասում են, մինչև վերջին րօպէները տալիս էր ապստամբներին օգտակար կարգադրութիւններ, հրամաններ և խորհուրդներ:

Վօրօպեան սարերի մէջ կըլած ապստամբութիւնը բաւական անհանգիստ է անում ուսանելին, դիւտաւորապէս այն պատճառով, որ Բ. Դուռը այդտեղ էլ ինչպէս Բոսնիայում

մինչև անգամ ամենաներկի մարդիկ թիէր, օրինակ, անբաւականութիւն ունեցող կառավարութեան հետ, թողել էր միմիայնութեան, մինչև անգամ հանրապետութեան նախագահի պաշտօնը և դառել էր հասարակ պատգամաւոր ֆրանսիական ազգային ժողովուրդ...

Իսկ խեղճ Ներսիսեան դպրոցը միշտ անաւորով լինելով ունեցող իր ուսումնական մասի կողմից, չը գիտենալով վերջապէս ում յանձնի իր սաների կրթութիւնը, նորեւումն ճարահատված յայտարարութիւն է տալի թէ՛ «Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը կապաւում է տալիս դպրոցի լուսաւորութիւնը և աքնորդութիւնը նշանակում է դպրոցի գլխաւորաւոր մէջ»:

Չը գիտեմ ինչպէս կը վերջանայ աքնորդութիւնը, արդեօք դպրոցի լուսաւորութիւնը կրկին կը տրվի Սեղրակի Մանդլինեանց թէ պ. Ասաւեմովին, բայց խորհուրդ կը տալի և մեր միւս մի քանի դպրոցներին հետեւ Ներսիսեան դպրոցի օրինակին և յայտնել թէ կապաւում են տալիս իրանց սաների լուսաւորութիւնը:

Պ. ՏԵՐ-ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ «Մանկավարժական թերթի» երկրորդ տետրակը հրատարակվեցաւ: Այդ հրատարակութիւնը թէ իր բովանդակութեամբ և թէ իր համար բաժանորդներ ձարելու կողմից շատ նման է «Արարատ» ամսագրին (որ փակագծի մէջ լինելով, այժմ սկսեց երկու ամիս մի անգամ հրատարակվել): Նորեւումն հարցնում եմ իմ ծանօթ վարձարաններին մինին՝ ստանում է նա արդեօք «Մանկավարժական թերթը»:

—Այո, պատասխանում է ուսուցիչը, ստանում եմ, բայց սաստիկ չեմ հաւանում նրա ուղղութիւնը:

—Ուրեմն ինչի էք ոտնադնում, հարցնում եմ ես:

—Եթէ չը ստանամ, կարող եմ գրկել իմ ուսուցչական պաշտօնից:

—Միթէ ճշմարիտ «Մանկավարժական թերթը» պարտադիր է վարձարանների համար, ինչպէս

երկրի մի դեր է խաղում: Օգոստոսի 30-ի խորհուրդի ժամանակ, որին մասնակցում էին ուսաց դեսպան իշխան Լօրանօվ-Բոսովիկի, գնեցաւ Տօմէրէն և Սալֆէա-փաշա, վճռեցին, որ Բ. Դուռը կանոնաւոր գործեր կուղարկէ Բօրօպեան սարերը այնտեղ կարգ վերականգնելու և ապստամբներին զինութեան համար: Կանոնաւոր գործերի հրամանատարները կը խոտանան ապստամբներին իրանց պաշտպանութիւնը: Հէնց որ զբերելը կը գրաւեն երկրը, նոքա խաղութեամբ կը կատարեն Բերլինի դաշնագիրը և Բօրօպեան սարերը իբրեւ Արեւելեան Բալկանի մի մասը կը յանձնեն ուսանելին: Յիշու խորհուրդը այսպէս է վճռել, բայց արդեօք կարող է Բ. Դուռը իրագործել այդ վճիռը: Իշխան Դօն-Գուլօվ-Կօրսովի իր Կ. Պոլսից դուրս գալուց առաջ յայտնել է մի բանի անձանց, որ ֆրանսիական և անգլիական հիւպատոսների զեկուցման դէմ Բօրօպեան սարերում պատահած անցքերի վերաբերութեամբ նա մի պատասխան կը պատրաստէ: Նա ընդունեց «Vimes» լրագրի թղթակցին, բայց այն պայմանով որ ընդունելութեան ժամանակ երկու վկաներ ներկայ գտնվեն, որպէս զի նրա խօսակցութեամբ սխալ մեկնութիւն չը տրվէ:

Սեպտեմբերի 3-ին սուլթան Աբդուլ-Համիդ ճաշ տուց ի պատիւ գնեցաւ Տօմէրէնի և իշխան Լօրանօվ-Բոսովիկու: Ճաշի ժամանակ սուլթանը խօսեց Պէլեպի պաշտպանութեան մասին: Նա գովում էր ուսանելին անվերջութիւնը և վերջը ասաց, «Երբ կը համաձայնեք ինձ հետ, որ երկու բանակի զօրքերն էլ միմեանց արժէին»: Դնեցաւ Տօմէրէն պատասխանեց, որ Սման-փաշայի զօրքերը նրան սաստիկ զարմացրին իրանց քաջութեամբ: Ճաշի ժամանակ և նրանից յետոյ սուլթանը բարեկամաբար խօսում էր գնեցաւ Տօմէրէնի: Հետ, իսկ բաժանվելու ժամանակ սկզբեց նրա ձեռքը և ասաց, «Գնեցաւ ես շատ ուրախ եմ, որ մեր մէջ բարեկամական յարաբերութիւնները հաստատված են, ես ձեզ միշտ ուրախութեամբ կը

«Արարատ» պարտադիր է հոգեւորականներ, համար:

—Ինչ արած... գոյովեան խնդիր է, պատասխանում է վարձարանը, խոր որտեղ ան քաջելով:

Այդ ինձ յիշեցում է մի խօսակցութիւն, որ ինչպէս ինձ հաղորդում են, նորեւումն պատահել է մեր բազմաթիւ վանքերից մինի մէջ:

Մեր հայր սուրբերից մինը մտնում է իր ծանօթ մի այլ հայր սուրբի խօսքը և տեսնելով պատի վրա իր մի ծանօթ մարդու պատկեր կախարած, հարցնում է—ինչի էք պահում այդ պատկերը ձեր սենյակում, հայր սուրբ, միթէ սիրում էք այդ մարդուն:

—Հայր սուրբ, պատասխանում է սենյակի տէրը, ես ձեզ էլ նոյնպէս չեմ սիրում, բայց դուք էլ այս րօպէս ինձ մօտ եք:

Սեպտեմբերի 10-ին պատահել է Թիֆլիսում մի անսովոր, զարմանալի բան: Թիֆլիսի Գալեանեան օրիորդական դպրոցի վարձարանը տուտակով հրաւիրել է «Մշակի» խմբագրին, Գրիգոր Արծրունուն ներկայ գտնվել դպրոցի իննորդ տարեդարձի տօնախմբութեանը: Գալեանեան ուսումնարանի խումբը ահա ութ տարի է, որ չը նայելով թէ Գրիգոր Արծրունին Գալեանեան դպրոցի դպրոցեան առաջին տարին ուսուցչութիւն է արել և տեսչի օգնականի պաշտօն էլ ժամանակաւորապէս վարել է այդ դպրոցում, երբեք չէր հրաւիրում նրան ներկայ գտնվել թէ տարեդարձին և թէ հարցաքննութիւններին, նորա ներկայութիւնը դպրոցում, թէ որպէս դպրոցի անցեալ աշխատակցի և թէ մանաւանդ որպէս «Մշակի» խմբագրի անցարժար և զույգ պիղծ համարելով: Ամեն տարի ուսումնարանի խորհրդարանում մէկն էր լինում հրաւիրել, թէ չը հրաւիրել Գրիգոր Արծրունուն և ամեն անգամ դպրոցի խորհրդի լուսաւորված անդամները վրձնում էին որ հարկաւոր չէ հրաւիրել:

յիշումն Գեներալ Տոմարեյն շուտով կուղե-
ւորվի Լիվադիա: Ռուսները և անգլիացիները
մէջ համապարկաբար պահպանելու հա-
մար սուլվածքներ պ. Լայպպիցին ժամանակ առ
ժամանակ ընծաներ է անուան Երկրումն պ.
Լայպպիցը ստացաւ սուլվածքները նրա պատ-
կերը գեղեցիկ ալբոմի մէջ:

ՆԱՍԱԿ ԹԻԻՐԻՍԻՍ

Երգումը, 30 օգոստոս:

Այսօր Երգումը սպիւն և վշտի մէջ է. հա-
սաւ Արաշկերտից բոթալից լուր թէ այնտեղի
հայերը մինչև վերջին մարդը դաշտերը և տները
թողած, կրակի և անէծքի տուած գողթում են
Ռուսաստան, վասն որոյ Երգումը մինչև է կս-
կիծ և մարմնը: Բայց դանդաղաբար Երգումը
այս անգամ, այս ճգնաժամին գործում է մեծ
եռանդով և արիւնքով: Բազմաթիւ և բոլոր
չլիակալ հայ բնակիչները հանդարտեցնելուց
յետ ուղարկւցին ևս նամակներ և մարդիկ
Արաշկերտի կողմերը: Բայց այսօր լուրը հասածին
պէս թանայնայն կրկին խիստ գործունեայ
և արիւնքաւ մարդիկ, որոնց երթումը պէտք է
միթոսարէ հետեանք ունենայ: Նրանց մէջ գը-
տնվում է ևս Տէր-Ղևոնդ, Հասան-Վալայի եռան-
դաւ քանաւան: Արդէն իրիկնասուն լուրեր
եկան որ Արաշկերտից դեռ չեն անցել սա-
մանը, այլ Բաշքէօյի շուրջը հաւաքված սպա-
սում են ետեղի կողմերին, որ միտեղ անց-
նեն սահմանը: Եթէ պատգամաւորները հասան
իր ժամանակին, կարելի է յուսալ որ մուրվաճ-
ները յետ համոզման և զետեղման ծոտակա տե-
ղերում կազմակերպւոյն պոկկամացիան այդպիսի
ներքի վրա խիստ ազդեցութիւն է գործում, կըտ-
րելով նրանց յոյսը այն նիւթաւոր ձեռնհասու-
թեանց, որ սպասում են նրանք Ռուսաստանում,
վասն որոյ ուղարկվեցին ևս պրոկլամացիայի շատ
օրինակներ: Եւ եթէ հնար եղաւ ընդհանուր շան-
քով փրկել Հայաստանը կորուստից, ուր կարող
է գցել զաղթականութիւնը, այն ժամանակ ար-
համարահեղով պէտք է նայած Կ. Պոլսի ազգա-
յին ժողովի և պատրիարքարանի վրա: Այս
վտանգաւոր րոպէում նա ամենին չը մասնակ-
ցեց այն գործին, որից կախված է ազգի ապա-
գան և բազմը, այլ նա միայն լուց, քննեց և
երազեց: Գործողները եղան միայն այնպիսի-

ներ, որոնք իրանք կարող էին քաջալերւեալ,
յուսոյ և ապաւինի. ևս այնպիսիները, որոնք
ամենաքիչ կարող էին մասնակցել այդ գործին,
սկսած զլուսւոր հրամանատար Երախտաւոր
Լազարեթից մինչև վերջին հայազգի օֆիցերը:
Թող ամաչեն նրանք, ում վերաբերում է այդ
նախադէպը և ինչ ճանաչէ հայոց աշխարհը,
որ եթէ Երգումը իր նախնայով փրկվեց տարա-
գրութեան ճանկից, այդ միայն պարտական է
իրան և իր հայրենասէր զինուորի ճարտարին
և արիւնքաւորին:

Այսօր Հասան-Վալայից վերադառնալիս այս-
տեղի ազգային ժողովի նախագահ Մկրտիչ-Ֆին-
դին հետը բերաւ Երգումը ճանապարհին հաւա-
քած 40 հաս մանուկներ 8-ից սկսած մինչև
14 և 15 տարեկան: Անհաւատալի և զարմա-
նալի բան է, որ այդ թշուառականները դնա-
լիս են և ինչ անանց հօր և մոր, ինքնազուլիս
և երբ նրանց հարցրել է մեծապատիւ Մկրտիչը
թէ ուր են գնում նրանք այդպէս ինքնազուլիս,
պատասխանը եղել է թէ Ռուսաստան որտեղ
չառ մահա թիւն էր կը բաժանէին: Միտեղ լի է և
վշտալի որ այժմ մեծ դժուարութեամբ են կա-
րողանում գտնել այդ մանուկներին ծնողաց, այդ
պատճառով նրանք գտնվում են առ ժամանակ
առաջնորդարանում: Ան քիչ ծայրայեղ ասու-
մանի է հասել զաղթականութեան զգոյնը և ե-
ռանդը: Տեղի է արդեօք այսպէս մի բանի ա-
ռաջն առնել: Գուրս գալով վաղը զէպի Ղարս
առաջնորդաց գործերի հետ տալիս եմ իմ յետին
ողջունը և սիրալի բարեւ Երգումին, ցան-
կանալով նրան այն երջանիկ ապագան, որի ա-
նունով միտեղ լի է միտք: Գտնվում առ այժմ
այս ծանր դրութեան մէջ նրա որդիք:

Ուղարկում եմ ձեզ Լազարեթի պրոկլամա-
ցիայի բովանդակութիւնը:

Լուր հասաւ մեզ որ քրիստոնէայ բնակիչը
կարնոյ և չլիակալից, ուսկից այս օտերս ըստ
դաշնագրութեան իր ի մէջ Ռուսաց և օսմանեան
պետութեանց մեկնելու է մի գործը, անհա-
ղատութեան մէջ են իրանց հապաղալ վիճակի
համար:

Իբրեւ զլուսւոր իշխող կողմանց, ազդեալ եմ
բարձրագոյն իշխանութեան, որ յետ մեկնելու
ինձ երթարկեալ զօրացս, ձեզ անհաղատութիւն
տվող և ձեր վիճակը վատթարող չի պիտ լինի
ամենին: Եթէ գտնվում կարող եմ անձինք, որ
իրանց անձնական շահու կամ այլ ինն նպատա-
կաւ ձեր մէջ վրդովեցողի լուրեր տարածելով
կաշխատեն համոզել որ իր թէ նեղելու են զձեզ

սուլթանները, յարձակվում է հարստահարու-
թեան, ընտանեկան բռնաւորութեան, եկեղեցա-
կանների անշարժութեան, և ուրիշ այդ տեսակ
զեղեցիկ յատկութիւնների վրա, որոնք զլուսւոր
պատճառ են լինում թէ բոլոր օտար ազգերը
մեզ տուած են, որոնք պատճառով սիրտ ունե-
ցող հայ մարդը անկամայ կարծում է և ակամայ
բացականչում է թէ շատ անգամ ամաչում է
հայ անուանվելուց, — այն ժամանակ գտնվում են
մարդիկ, որոնք պատրաստ են Վալային ազգի
դաւաճան և ուրիշ այդ տեսակ անունները յատ-
կացնել:

Իսկ երբ որ նոյն «Մշակը» ցոյց է տալիս
թէ հայերը, որպէս ցեղ, ապագայ ունեն, նրանց
լեզուն քաղաքակրթական լեզու է և նա պէտք է
յաղթի քուրդերի, զազերի և ուրիշ այդ տեսակ
վայրենի ցեղերի լեզուները, այն ժամանակ նոյն
մարդիկ որոնք մեղադրում էին «Մշակին» թէ
նա դաւաճան է ազգութեան, վրդովվում են թէ
ինչպէս «Մշակը» համարձակվեցաւ հայերին գո-
վել, անուանում են նրա յայտնած մտքերը ան-
ձնագոյնութիւն, ասում են թէ այդ տեսակ
ընթացքը լրագրութեան մէջ վնասակար է, և
պատրաստ են հաւատացնել թէ զազերի, քուր-
դերի, քուրդերի լեզուներն էլ ամենաքաղաքա-
կիրթ ազգութիւնների լեզուներն են պէս պայծառ
ապագայ ունեն:

Եւ այդ տեսակ յօդուածը գրվում է Մոսկվա-
յից, երկի մի ուսանողից...

Եթէ «Մշակը» յայտնի մի ամենապարզ ճը-
մարտութիւն, ասի օրինակ, որ թիֆլիսի չորս
կողմը սարեր կան, միւս լրագրող անպատճառ
կասի թէ ստաւ է, թէ ոչ մի սար չը կայ, այլ
թիֆլիսը չլիակալաւոր տեղերը դաշտային և տա-
վարակ են...

Չէ, պարոններ, «Մշակը» միշտ կը յարձակվի
հայերի անցաւոր, պատուաւորած, ազգին ամօթ
բերող խոշոր պակասութիւնների վրա և միշտ
կը բարձրացնի ազգի ցեղական յատկութիւնները,
կը տեսնի նորա ապագայի մէջ մի պայծառ կո-
չում:

— զայնպիսիները հեռացրէ՛ք, ձեռքը կամ տեղացի
իշխանութեանը ներկայացուցէ՛ք գիրքը: Վրո-
տան եղէք, որ այսուհետև անորոր և հանդիստ
կեանք պիտի վայելէ՛ք: Առանց գաղթելու տեղե-
րէ՛ք, ուր ձեր նախնեաց գերեզմաններն են և
ձեր գերեզմանները կը բնակին: Դի հեռանալ
ձեր երկրէն, ուսկից ձեր երջանկութիւնը կա-
խալ է, գիտցէ՛ք որ զաղթականութեան հետե-
ւանները պէտքէս զրկանք և թշուառութիւն
են, մասնաւոր մեր սահմանները դաղթելը, ուր
երկիրները ձեզ անձնաօթ լինելով անորոշ և
մութ ապագայի դիմելու էք:

«Աստի՛ եղէք, որ մեր հօր Կայսեր և Նորա
ժողովրդեան հետ մէկ տեղ կը համակրեն ձեզ
Իերկրի դաշնագրութիւնը ստորագրող Նորայայի
միւս տէրութիւնը ևս: Տարակոյս չունեմ, որ
Օսմանեան պետութիւնն ևս պատրաստ է իւր
կողմանէ յանձն առնուլ առ ձեզ ունեցած պար-
տաւորութիւնները, միւս իւր հպատակաց հետ
համահաւասարապէս, որով ձեր կայսր և ձեր
անձը բոլորովին պիտի ապահովանան:

«Ի գտնենք իմ յերգումը, նոյն այս միտքս
բացատրել էի ձեր ներկայացուցիչներին և որով-
հետև խորին կերպով համոզված եմ թէ Օսմա-
նեան կառավարութեան անկեղծ դիտաւորու-
թեանց մասին և թէ ճշմարիտ համակրութեանց
որ ունին առ ձեզ ամենայն տեղ, նորէն կը
կրկնեմ ձեզ հնազանդ լինե՛ք: Դի տէրութիւնէն
տրուած օրինաւոր իշխանութեանց և նոյն
ապականել առանց երկբարկութեան:

«Եթէ գործերս ներքին մտադիր եմ ներկորդ
անգամ ևս այցելութեան գալ Երգում և ան-
ձամբ կրկնել այս յայտարարութեանս մէջ յի-
շածներս:

«Ի վերջոյ բանիս հաստատ յուսով եմ որ դուք
վտանգութեամբ կընդունէք վերոյիշեալ բաժ-
ներու ճշմարտութիւնը և ըստ այնմ կը շար-
ժիք:

«Գլուխ դրացի ի Ղարս և ի չլիակալ գաւառս
գեներալ-լէյտենանտ Լ ա ղ ա Ր Է Վ :»

Գր. Նիկողոսեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Հռոմում հրատարակող «Fanfulla» լրա-
գիրը հերքում է մի քանի լրագիրների հաղոր-
դած լուրը, իր թէ խաղախախտ խորհուրդ է տուել
Բ. Գրանը Աւստրիայի հետ դաշնագրութիւն չը

Ինչպէս օրինակ չը չիմալ հայոց լեզուով,
ինչպէս չը ցանկանալ որ հայոց լեզուն, այդ
ձգտելով, զօրեղ, ընդունալ լեզուն չը տարածվի
հային չլիակալաւոր վայրենի ցեղերի մէջ ուսում-
նարանի, լրագրութեան, գրականութեան, եկե-
ղեցու և թատրոնի միջոցով:

Թատրոն ասացի և ինչեցի մի անցք, որ նո-
րերուս պատանէ և թիֆլիսի թատրոնում ուս-
նեկալացման ժամանակ: Ներկայացման մէջ
տեղ մի ծառայ աղաղակելէ թէ թատրոնը այր-
վում է: Պէտք է տեսնել թէ ինչ ալմուկ բար-
ձրացաւ, ինչ խառնակութիւն եղաւ թատրոնում:
Մարդիկ կանայք անցնում էին միմեանց վրա-
յից, ոտնաթալի էին անում երեխաներին, չար-
տում էին նրանց ոտքերի հարուածով մի քանի
ալմուկներ վերայից, կանայք ուշաթափ էին
ընկնում... Միայն երկու տեղից աշխատում էին
որ ժողովուրդը հանդուստանայ և կանչում էին
հանդուստանեք, ոչինչ չը կայ:

Այդ տեսակ դէպքերում յայտնվում է թէ ինչ
բան է մարդկային ամբողջ, և որքան նա հար-
կաւորութիւն ունի առաջնորդներին: Հարկաւոր-
ւոր բաղնիքներն մէջ միայն երկու երեք մարդ
գտնվեցան որոնք իրանց խելքը չը կորցրին, այլ
սկսեցին հանգստացնել ժողովուրդը: Ժողովուր-
դը, առհասարակ, այնքան ոչխարային է որ չէ
մտածում թէ մեծ չինութեան մէջ կրակի յայ-
տնվելու պէս, ամբողջ չինութեան միանգամայն
չի այրվի և մինչև որ կրակը կը տարածվի, կա-
րելի է դուրս գալ փոքր առ փոքր, իսկ միմեանց
վրա ընկնելով կարելի է խեղդել և խեղդվել:

Այդ տեսակ դէպքերում միայն մարդը
յայտնվում է որպէս արտաքուստ լուսաւորված,
բայց իսկապէս մի վայրենի կենդանի, գոյու-
թեան համար կուրս մէջ մարդը դառնում է մի
կատաղի, վայրենի անտառ, նոյն մարդը որ մի
քանի րօպէ առաջ իր մեծաւորի կամ մի տիկնոջ
հետ դրան մէջ մտնելով, քաղաքավարութեամբ

կապել: Խտալան, ասում է լրագիրը, ընդհա-
կառակը, միշտ խորհուրդ է տուել թիւրքաց կա-
ռավարութեանը հնազանդվել Բերկրի դաշնա-
գրի վճիռներին:

— «Presse» լրագիրն Կ. Պոլսից հեռագրում
են, որ Կ. Պոլսի պաշտօնական շրջաններում
կարծում են, թէ Մէհմեդ-Ալի-փաշայի ուղանման
մէջ զխառնարկէ մեղաւոր է «Արանեան մի-
ութեան» կազմակերպող Հոսէյն-փաշա:

— «Հիւրի» ընկերութեանը հեռագրում են
Բէլգրադից, որ պատմաբանի ոյժերը այնքան
նշանաւոր են, որ հազիւ թէ աջովի աւստրիա-
կան զօրքերին կարճ ժամանակում զսպել ապս-
տամբութիւնը: Ապստամբները նոր ձեռն իրացան-
ներով են ղեկավարված, ունեն թնդանութիւնը և
պատերազմական պաշարներ:

ՄԵՃԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆՑ

10 ՆՈՒՄԵՐ, 12/24 սեպտեմբեր: «Daily
Telegraph» լրագիրը հաղորդում է, որ բրի-
տանական կարիւնեւոր անյապող կը գումարով
Աֆգանիստանի խնդիրը քննելու համար
«Standart» լրագրին հեռագրում են Սեփ-
լայից (?), որ սեպտեմբերի 11-ին (?) Հնդ-
կաստանի փոխարքայի խորհուրդի նիստը կա-
յացաւ: Սահմանադրու զօրքերի հրամանա-
տարը ուղևորվեցաւ դէպի Պեշավար գաղտնի
հրահանգներով: Հրամայած է կենտրոնացնել
սահմանի վրա պատերազմական մեծ ոյժեր:
Արդէն 12,000 զօրք կենտրոնացած են այն-
տեղ: «Times» կարծում է, որ պատերազմա-
կան գործողութիւնները դարձնելուց առաջ
չեն կարող սկսվել:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԿ, 13 սեպտեմբեր: Պետա-
կան բանկի 5% տոմսը առաջին շրջանի
արժէ 96 ր. 75 Կ., երկրորդ 96 ր., երրորդ
95 ր. 50 Կ., չորրորդ 95 ր. 87 Կ., ներ-
քին 5% տոմսին փոխառութեան տոմսը
արժէ 233 ր., երկրորդ 229 ր., արեւելեան
92 ր. 62 Կ., ոսկի 8 ր. 4 Կ.: Ռուսաց 1
րուբլ Լոնդոնի վրա արժէ 24¹¹/₁₆ պէնս, ռու-
սաց 100 րուբլ Գերմանիայի վրա արժէ 209
մարկ 50 Ֆէն., Փարիզի վրա 258 Ֆրանկ:
Հրամանագրութիւնը հանդարտ է: Կերսոյն 240:

Խնդրում էր առաջ անցնել... այժմ վտանգը
յայտնվելու պէս էլ ոչ աստիճան, ոչ սեռ,
ոչ պատիւ, ոչ քաղաքավարութիւն կայ: Մին
միւսին բռնվում է, ոտքերով կնո՞ւ մարմնի վրա-
յիցն է անցնում, երեխայի զինի կոշիկով հա-
րուած է տալիս... և ամեն մէկը աշխատում է
շուտով դուրս գալ... Ինչի համար... ապրել
չարժանակելու համար:

Մահվան թիւիկը մարդուն անգութ անասուն
է դարձնում...

Վտանգը և երկիւղը վաղուց անցել էին: Իսկ
երիտասարդները, ուշքի եկած, բաժակներով ջուր
էին կրում լոճաները... Հրդեհ չը կար ըստ
ջուրը շարունակում էին տանել: Կրակի դէպ
չէր, այլ մի քանի ուշաթափ քնքայլ կանանց և
օրիորդներին խմայնելու և ուշքի բերելու հա-
մար...

Քանի, քանի կանայք և օրիորդներ այդ դի-
պուտից օգուտ քաղեցին իրանց տկար դրու-
թեամբ և գունատ դէմքերով երիտասարդներին
գրաւելու և որսալու համար: Մին ընկած էր կո-
րիորդի յատակի վրա և իր զեղեցիկ սանդուղ-
ղովը դրած ունէր մի օֆիցերի ծնկների վրա,
միւսը թուլացած ուղում էր փորձել մանգալու
և օդնութիւնէն էր խնդրում մի երիտասարդի
թեկից, երրորդը ինքն չէր կարող բաժակը իր
ձեռքով ընկնել և երիտասարդը ստիպված էր
բաժակը ձեռքում բռնած խմացնել քնքայլ
օրիորդին...

Ո՞վ գիտէ, քանի պատկեր կաջողվեն այդ չա-
ջոված հրդեհի պատճառով:

Թատրոնի վրա այսքան խոսելուց յետոյ չեմ
կարող չը հրաւիրել հասարակութիւնը զնալ
տեսնել Բրիտանիկ-Վ օ վ օ վ ա տիկնոջ ուս-
սերէն փոխարկված Սարգիս «Frou-Frou» (ուս-
սերէն ԲԵՐԵՐՈՒՆ) յիշեցողութիւն:
Հրաւիրում եմ անպատճառ տեսնել և Ն Ե մ Ի-
ր օ վ օ վ ա տիկնոջ խաղը:

Աւագի

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

Լոյս տեսաւ «Թուրքական
ինքիւններ ժողովածո», զբաւոր
վարժաթիւն տարրական ուսում
նարանների համար I մասն. աշ-
խատասիրութիւն Չախարովի և
Պաուլովի եղանակով. Բաղրա-
տայ Միրմանեանց:
Ծախվում է Չ. Գրիգորեանցի
գրականութիւն:

Տէրտիական և փորձական դասեր հաս-
րակ և կրկնաթիւ դասաւանդական (բանկի ֆար-
բիկի աւետարական, կոմիտիներ, երկաթուղի,
բաժանորդական և այլն) և աւետարական թուա-
բանութեան, նմանապէս և չղերակու սխառմով
կուրսը պարունակվում է 6 ամիս:

Գիմել Լաբորատորի փոխը. Պապովի տանը
կամ Թիֆլիսի արհեստարաններ կալուածական
բանկը:

Գործը եկաւ մամուլի տակից և վաճառվում է
«կրկնաւ» գրաւած. Զար. Գրիգորեանցի:
1. Պաշտպանութիւն—կատարելութիւն, երկու
արարուածով (մանկական թատրոն. Թարգմ. Յ.
Նաղարեանց. տպագրութիւն 2. Գրիգորեանց.

Գինն է 20 կոպէկ:
2. Նախապաշարմունք—I հատոր. աշխատա-
սիրութիւն Յ. Նաղարեանց:

Գինն է 50 կոպէկ:

Հետով դուրս կը գալ մամուլի տակից:

1. Գրականացնող—Գրիգորեանց. երբ. տպագ.

Գինն է 40 կոպէկ:

Իրգիւրու ուսումնարանին հարկաւոր է մի
ուսուցիչ ուսերէն լեզուի և թուրքմու-
թեան—Յանկադողները կարող են շուտով
կրանց պայմանները յայտնել ուսումնարանի
հոգաբարձուներին հետեւեալ հասցեով:—Въ
Игдырь попечительству Армянскаго Ду-
ховнаго (или Варгановскаго) училища.

3—4

ՉԱԲԱՐԻԱ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ
Գրովածառանոցը ստացել է «ԱՐԵՎԵԼԵԱՆ»
ՄԱՍԻՈՅ մայիս և յունիս ամիսների առան-
ձին—առանձին համարները, որոնք արդէն
ուղարկված են բաժանորդներին. օրերուն
կը ստանամ յուլիս ամսուայ №—ը. նոյնպէս
նամակաւ հաղորդեցին, որ օգոստոսի №—ն
էլ ուղարկելու են շուտով. Հրաւիրում ենք
ցանկացողներին ուղարկել 8 րուբլի և ստանալ
այդ օգտակար ամսագիրը:

2—5

Այս օրերուն ստացվեց Թիֆլիսում Սի-
բիրիայի կողմից ԱՄԵՐԵՆՏԻՐ ԿՈՎԻ
ԻԻՂ օր ծախվում է Պ. Թամաշովի քարա-
վանարում Թաթևանովի կանտորի առաջ
գինն է բոլորովին զնոյնը համար փութիւն
14 րուբլի իսկ ֆուտով 40 կ. կը գովենք
աւելի այս իւրի համն և համն:

1—2

Թիֆլիսի Ս. ԳԱՅԱՆԵԱՆ հայ օրերուայ
միջնակարգ ուսումնարանը բացվել է օգոս-
տոսի 15-ին և այդ օրից սկսված ընդուն-
վում են նոր աշակերտուհիներ:

Տեսուչ Աբ. Գովանիսեանց

2—3

«ՃՈՐՏՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՆՈՒՆԻՔԸ ՎՐԱՍՏԱՆՈՒՄ»

Գրուածով Բալանթարեանցին, ուսերէն լե-
զուով ծախվում է Բերեշտամի գրովածա-
ռանոցում, Թիֆլիսում, Գոթվանի պրոս-
պէկտի վրա: Գինն է 75 կոպ. փոստի ծախ-
սով 80 կոպէկ:

6—6

Продается тарантасъ и мебель
въ домѣ Терапова № 24 спросить
человѣка Щербакова отъ 10 ч.
утра и 5 ч. вечера.

ՔԱՐԱԾՈՒԻ «ՌՈՒՍԱՍԱՆ» ՀԱՆՏԻՑ

(ՀԱՆՔԻՑ), ՈՐ ԳՏՆՎՈՒՄ Է ԶԵԼՈՒԲԱՆԻ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ ԿՈՒՐՍԵՐԱ

ԳԻԻՂՈՒՄ

ԸՆԿ. ՆԷՅՄԱՆ—ՀԷՆԻՆԳ

Փախվում է ՇԷՆԻՆԳԻ ՊԱՎԼԻԹՆՈՒՄ ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ
ՄԻԱՍԻՆ ԱՄԲՈՂԶ ՎԱԳՕՆԵՐԻՈՎ ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԿԱՅԱՐԱՆԻՑ ՊՈՒ-
ԴԸ 25 ԿՈՊ. ԻՍԿ ՓՈԳՐ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՐԵԼԻ Է ԳՆԵԼ ՔԱՂԱՔԻ
ՄԷՋ ԳՏՆՎՈՂ ՊԱՆԵՍԻՑ ՊՈՒԴԸ 28 ԿՈՊԷԿՈՎ:

1. Ն. Տէր-Ղեոնդեանի Մայրենի լեզուի առաջին տարին վեցերորդ տպագրու-
վեամբ, բաղմաթիւ պատկերներով զարդարված և նորանոր ստացուածներով, առաջներով,
հանդիմաններով և յօդուածներով լրացած: Գինն է 35 կոպէկ: Գումարով առնողներին
զեջուան կը լինի:

2. Մայրենի լեզուի երկրորդ տարին չորրորդ տպագրութիւն, նոյնպէս նորանոր
պատկերներով զարդարած և մասնաւոր փոփոխութիւններով լրացած: Գինն է 40 կոպ.:

Գումարով առնողներին զեջուան կը լինի:
Մանսթուլիւն. Վերոյիշեալ գրքերը ընդունված են Թիֆլիսի թեմի պ. թեմ. վե-
րատեսչից իբրեւ սկզբնական դասագիրք հայոց լեզուի իր ձեռքի տակ եղած բոլոր ուսում.
նարաններում: Սորա ընդունված են նոյնպէս Կովկասի հայոց ուսումնարաններէն զրեթէ
ամենուր, նմանապէս և միւս թեմերի ուսումնարաններէն շատերում: Վաճառվում են
բացառապէս Կենտրոնական գրաւածառանոցում: Մայրենի լեզուի Գ. և Գ. տարին
պատրաստ կը լինի մինչև սեպտեմբերի 10-ը:

Մամուլի տակից դուրս եկաւ և ծախվում
է Ս. Մանդլինսկի հեռեկալ աշխատու-
թիւնները:

1) Ն ա հ ա պ ե տ ա կ ա ն և հ ա յ յ ե ի
աշխարհ, երրորդ տարւայ ուսմունք և
ընթերցանք. գինն է 65 կ.:

2) Հ ա մ ա ո տ մ ա ն կ ա վ ա Ր Ժ ու
թ իւն. գինն է 1 ր. 50 կ.:

2—6

Մի երկուստար կամեում է Թիֆլիսում
գասեր տալ ՀԱՅԵՐԵՆ ԼԵՅՈՒՆԻՑ, ՀԱՅՈՑ պատ-
մութիւնը և ուրիշ լեզուներից (ուսերէն և
գաղղիերէն) և առականներից: Յօժար է բը-
նակիւ ընտանեաց մէջ: Պայմանները կարելի
է իմանալ «Մշակի» խմբագրատան և Տէր-
Յովհաննիսեանի կանդիտներով:

2—3

Մի բարձր դասատան զինազինատ որո-
նում է րեպետիտորի տեղ ընտանեքում: Հաս-
ցէն թողնել «Մշակի» խմբագրատանը:

1—3

Լոյս տեսաւ
«ՆԱԽԱԳԱՐԱՆՆԵՐ»

Անունով մեր աշխատասիրութեան I հա-
տորը, որ պարունակում է իր մէջ մեր
կանքից առնված 600-ից աւելի նախադա-
շարումներ: Գինն է 50 կ.:

Կարելի է ստանալ հեռեկալ հասցեով.—
«Въ Тифлисъ.— Кавказская книжная тор-
говля З. П. Грикурова.»

3. Նաղարեանց

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 14.				Տ Ե Ղ Ե Վ Ա Յ Ո Ց Ց				Թ Ի Ֆ Ի Ս. 1878.			
ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ	Բ.	Կ.	ՀԵՌԱԳԻՐ	Բ.	Կ.	ԹԻՖԼԻՍԻՆԵՐԻԿ ԹՈՒՂԻ	ՓՈՒՏ	ԲԺՇԿԱՆՈՑ	«ՄՇԱԿԻ» ՊԱՅՈՒՆԱՆԵՐ		
(Սեպտեմբերի 13-ին)									—ԹԻՖԼԻՍ. Գ. Պ. Նամակը կը տպենք հետեւեալ համարնե- րից մէկում. Պատկերները չու- տով կը կարգանք:		
Ուկրաին (պոլոնիացիներով)	8	05	Կովկասի և Ան-			Թիֆլիսից մինչև ֆոթի	Ամեն տեսակ թէ նա-	Հիւանդների քնդունելու-	—ԹԻՖԼԻՍ. Մ. Նիւթի ա-		
Հին 82 ար. մ. արծ. 1000 մ.	1500	—	դրկովիսի քա-			(Հանապարհորդների գնացքը) 9	մակներ, թէ լրագիրներ և	թիւնը 8 ից մինչև 10 ժամը	որ կարծում էք մէկի համարը		
Հին 20 կ. 72 ար. 1000	1250	—	ղերները	1		ժամին 21 րոպէ առաւօտեան:	թէ ծանր փոստ ամեն տեղ	յունիսի 1-ց մինչև սեպ-	առաջ ենք ուղարկում, միւսինը		
Վերջինի 50/0 առաջի փո-			Թուրքման	2		Մինչև Միխայիլով (խառն	ուղարկելու. ընդունվում	տեմբերի 1-ը:	այժմ չը կարողանաք տպել Կ.		
խառնութեան տոմ. 100	236	—	Աւստրիա	3		կառն)	են ամեն օր, առաւօտեան	Երկուշաբթի. վերմի-	Պոլսի Ս. Պատրիարքի ճառը կը		
Երկրորդ 50/0 վերջինի	235	—	Անգլիա	4		ժամից մինչև 1 և կէսօրից	8 ժամից մինչև 1 և կէսօրից	չէվ և Գորալեվիչ ներքին	տպենք հետեւեալ համարներից		
Երրորդ կուրսը 260	100	—	Վերմանիա	2	88	յետոյ 3 ժամից մինչև 7	ժամից մինչև 1 և կէսօրից	հիւանդութիւններ, փուշա-	մէկում:		
Լոյսովի կուրսը Օդեսայի			Ֆրանսիա	3	75	րօպէ:	իսկ կիրակի օրերը հասա-	րեանց վիրաբուժական և	այժմ չը կարողանաք տպել Կ.		
վրա	9	65					բակ նամակներ մինչև 10	կանայաց հիւանդութիւն-	Պոլսի Ս. Պատրիարքի ճառը կը		
Վերջին կուրսը ամէ 121 զլ.	100	—					ժամ առաւօտեան և 3—7	ներ 10-ից մինչև 11 ժամ:	տպենք հետեւեալ համարներից		
Պատրիարքի բարձր.	5	40					երեկոյեան.	Երեքշաբթի. վերմիչէվ	մէկում:		
Աւետարան քանիսի աղ-								ներքին հ. Բակստ վենե-	—ԹԻՖԼԻՍ. Հ. Սխալվում էք,		
քան 200 մ.	315	—						րական և կաշու հ. Բա-	որ կարծում էք մէկի համարը		
Փօթի թիֆլիսեան երկա-								խուտով կանայաց, երեխա-	առաջ ենք ուղարկում, միւսինը		
թուղտ աղբիւր 125 մ.	102	—						ների հ. և մանկաբարձու-	այժմ չը կարողանաք տպել Կ.		
Շաբաթը բոցկու	7	45						թեան. Պէտնով աչքի հ.	Պոլսի Ս. Պատրիարքի ճառը կը		
միւս տեսակը	7	35						Չորեքշաբթի. վերմի-	տպենք հետեւեալ համարներից		
չարաբաւազը	6	—						չէվ ներքին հ., Բակստ	մէկում:		
տրանդուր	5	90						կործային և ջղային հ.	—ԹԻՖԼԻՍ. Մ. Նիւթի ա-		
մաքուր վարած	11	—						Չորեքշաբթի. վերմի-	այժմ չը կարողանաք տպել Կ.		
Բաժնակի սերմից	8	20						չէվ ներքին հ., Բակստ	որ կարծում էք մէկի համարը		
Միւս տեսակը հին սերմից	7	20						քային հ. ֆուշաբանց սի-	այժմ չը կարողանաք տպել Կ.		
Բաժնակի թուղտ	6	50						ֆիլիսական և միջային գոր-	մէկում:		
Թարաքամի	3	50						ծարաններ 10—11 ժամ, Կ.	—ԹԻՖԼԻՍ. Հ. Սխալվում էք,		
Ալիբի Երազալու	1	80						թախուտով կանայաց և ջղա-	որ կարծում էք մէկի համարը		
Իրանի	—	—						մին հ.	այժմ չը կարողանաք տպել Կ.		
Գարին	1	30						Ուրբաթ. վերմիչէվ	որ կարծում էք մէկի համարը		
Միւսը ընամարայի (steap.)	12	70						ներքին հ. Բախուտով	այժմ չը կարողանաք տպել Կ.		
Մեծաքս Նախիւյ	200	—						կանայաց և երեխաների հ.	—ԹԻՖԼԻՍ. Մ. Նիւթի ա-		
Կախիթ ունը	130	—						և մանկաբարձութեան:	այժմ չը կարողանաք տպել Կ.		
Կոկոնը Նուխիւյ (սոմ.)	48	—						Շաբաթ. վերմիչէվ ներ-	որ կարծում էք մէկի համարը		
Յրիգոնը (շառը) Աղու-	55	—						քային հ. Բակստ կործային	մէկում:		
Կոֆէն Դոկի	25	—						և ջղային հ. Պէտնով աչ-	—ԹԻՖԼԻՍ. Հ. Սխալվում էք,		
Իրանի	18	—						քի հիւանդութիւններ:	որ կարծում էք մէկի համարը		
Մարտինի	16	—						մին հ.	այժմ չը կարողանաք տպել Կ.		